

Posudek bakalářské práce Terezy Pokorné: Metternichové aneb Klemens Václav Lothar Metternich se žení, FF UK Praha, 2012, 102 s.

Osobnost kancléře Metternicha, vrcholného představitele evropské politiky 1. poloviny 19. století, přitahuje pozornost historiků doslova z celého světa systematicky již od 20. let 20. století, kdy německý historik Heinrich Ritter von Srbik publikoval Metternichovu základní biografii, ve které upozornil rovněž na řadu pramenných celků (nejen ve vídeňských archivech, ale i na Metternichovu osobní korespondenci, která byla tehdy uložena v rodinném archivu v západočeských Plasích). Od té doby je metternichovská literatura již velice rozsáhlá a zcela nepřehledná, byť se čas od času někdo pokusí (ne vždy zcela úspěšně) o její utřídění. V souvislosti se 150. výročí úmrtím Klemense Metternicha v roce 2009 bylo takovýcht pokusů učiněno několik. K nejzávažnějším patří útlá biografie německého historika Wolframa Siemanna, který však ohlásil do budoucna přípravu velké biografie, která by měla veškeré bádání znovu shrnout. Bádání o osobnosti kancléře Metternicha se orientuje mnoha směry a mnohovrstevně. Na jedné straně je stále sledována Metternichova politická činnost, zejména na pozadí dějin mezinárodních vztahů, pozornost je věnována oblasti Metternichovy kulturní politiky, podpory vědy včetně vztahu k některým vědeckým institucím a projektům, jeho osobním zájmům, privátnímu životu apod. Překvapivě poněkud stranou zůstává zatím vztah kancléře Metternicha k nejbližší rodině, zejména k rodičům, manželkám a dětem. Soudě podle zatím kusých informací a zmínek dochovaných mimoděk v některých autobiografických pramenech byl Metternich v tomto ohledu přes svou značnou zaneprázdněnost člověkem, který se své rodině dle možností intenzivně věnoval a dochovaná četná korespondence (např. s první manželkou Eleonorou Kounicovou nebo se synem Viktorem) naznačuje do budoucna snad nosný způsob dalšího bádání.

Do tohoto směru bádání zapadá svým zaměřením i práce Terezy Pokorné, která si jako téma své bakalářské práce vybrala problematiku tří svateb Klemense Metternicha. Toto téma je jistě nejen atraktivní, ale i nosné, neboť může pomoci rekonstruovat kancléřovy vazby i vlivové skupiny v jeho nejbližším okolí, přispět k poznání jeho sebe prezentace i analyzovat strategie výběru partnerky a různé faktory, které na tento důležitý krok působily.

Autorka byla limitována omezenou pramennou základnou, kterou pro svou práci využila. Jedná se zejména o soubor svatebních smluv uložených v Národním archivu ve fondu Rodinný archiv Metternichů (RAM-A, sign. Ac), další dokumenty (např. korespondence nebo dokumenty majetkové povahy – zde možno upozornit na písemnosti týkající jednání o věnu Eleonory Kounicové uložené v Moravském zemském archivu ve fondu Rodinný archiv Kouniců) nebyly ke škodě věci využity. Lze naopak přivítat, že autorka podnikla heuristiku rovněž v Rakouském státním archivu ve Vídni, kde využila některé písemnosti fondů Ministerstva zahraničních věcí Vídeň a Šlechtický archiv.

Obecně však platí, že jsou tyto prameny v autorčině práci reflektovány spíše okrajově nebo při nejlepším nedostatečně. Je to velká škoda, protože například při hlubší analýze nobilitačního spisu Antonie von Leykam, na který autorka odkazuje (s. 11), by bylo snad možné sledovat například heraldické proměny nového erbu nebo rekonstruovat celkově chod vyřízení nobilitačního řízení.

Koncepce práce Terezy Pokorné je velkorysá. Sama autorka v úvodu (s. 8) deklaruje, že je věnována více tématům (kromě vlastních sňatků se jedná dle jejích slov o historii rodu Metternichů a biografii kancléře Metternicha). Nejsm si zcela jist, zda si autorka touto odvážnou koncepcí příliš nezkomplikovala život, neboť tento záběr je přirozeně velice široký a obávám se, že představuje celoživotní badatelský úkol.

Je nutno však zároveň přiznat, že se autorka snažila poctivě proniknout do složité oblasti metternichovské genealogie a vývoje majetkové držby, kde jsme (zvláště pro starší období) odkázáni na vlastivědné práce z oblasti středního Porýní z 19. století a jedinou moderní

monografii Ferdinanda Broemsera z roku 1988. Autorka si povšimla četných nepřesností a omylů při srovnávání údajů literatury (z české literatury využívá především posmrtně vydanou studii Jaroslava Honce zamýšlenou původně jako úvod k inventáři fondu, kratší shrnutí Milana Bubna a některé popularizační práce (zejména biografii Franze Herreho)). Tato revize může být důležitým krokem pro budoucí zpracování historie rodu (zde rovněž upozorňuji na zatím nevyužité prameny ve fondu RAM a také v metternichovské knihovně na Kynžvartu). Mladší historie rodu po jeho příchodu do Čech počátkem 17. století je již shrnuta bohužel velmi stručně, autorka se zde mohla opřít jen o populární literaturu, do budoucna by bylo v této souvislosti zajímavé využít prameny uložené v některých fondech ústředních úřadů (zejména desky zemské, fond Stará manipulace a další).

Totéž platí i o kapitole věnované kancléři Metternichovi, na omezeném prostoru je samozřejmě velmi obtížné přinést jeho vyvážený profil, autorka se opírá především o populární literaturu a orientuje se na Metternichův soukromý život. Vlastní jádro práce, za které považuji kapitolu 5, je velice stručné (s. 62–80). Autorka zde aplikuje určitá demografická kritéria pro uzavírání sňatků na všechny kancléřovy svatby (rodinný stav, věk, sociální původ, národnost, příbuzenství, sezónnost), což považuji za určité novum práce. U šlechtických svateb dosavadní literatura spíše zkoumala především motivaci partnerů pro uzavření sňatku a vývoj podoby svatebních obřadů. Snad by bylo dobré, kdyby autorka tyto skutečnosti krátce shrnula při obhajobě práce.

Za jednu z hlavních předností práce Terezy Pokorné považuji její stylistickou obratnost. Práce je psána atraktivním způsobem, kdy i obsahově náročné části jsou podány čtivým způsobem popularizačního (někdy snad až bulvárního) charakteru. Za hlavní nedostatek práce považuji příliš široké vymezení tématu, které autorce nedovolilo soustředěněji a podrobněji analyzovat její vlastní jádro včetně pomocněvědného rozboru, popř. alespoň správněhistorické analýzy použitých pramenů.

Práci Terezy Pokorné přes vyslovené připomínky považuji za zdařilý úvodní pokus o shrnutí vybraného tématu a plně ji doporučuji k obhajobě. Pokud bude autorka ve výzkumu pokračovat, doporučuji jí soustředit se na téma menšího rozsahu. Za progresivní bych považoval zejména sledování vztahu mezi kancléřem Metternichem a jeho užší rodinou nebo vývoj majetkové držby Metternichů v Čechách.

Navrhuji známku: výborně.

V Praze dne 8. 7. 2012

Jan Kahuda, Národní archiv